

Úvodný prejav podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslava Lajčáka na konferencii „EÚ v roku 2015: Silný mandát, krehká politika“

5. jún 2015, Bratislava

Vážené dámy, vážený páni, milí hostia,

Vždy som rád, keď dokážeme na našej pôde vytvoriť priestor na spájanie expertízy, ktorá presahuje samotný rezort diplomacie. Vzniká spájaním odborníkov mimovládneho sektora, akademických kruhov, ale aj profesionálov z praxe na rôznych úrovniach riadenia a pôsobnosti. V tomto smere patrí vďaka organizátorom – Zastúpeniu Európskej komisie na Slovensku a Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku. Tým sa podarilo na mimoriadne aktuálnu a pre Slovensko zásadnú tému získať tých najpovolanejších hostí. Osobitne vítam podpredsedu EK zodpovedného za projekt Energetickej únie – nášho dobrého priateľa pána Maroša Šefčoviča.

EÚ sa nachádza na začiatku nového politického cyklu. Nová Komisia má silný mandát, keďže po prvý krát sa uplatnil koncept tzv. „Spitzenkandidaten“. Ten prináša väčšiu politickú zodpovednosť.

Pracovný program novej Komisie na rok 2015 je triezvy a realistický. Prináša menší počet nových iniciatív (23), ako tomu bolo zvykom v minulosti (130) so snahou dosiahnuť konkrétne výsledky v blízkej budúcnosti. Zároveň sa zameriava na „veľké iniciatívy“, akými sú vytváranie pracovných miest a hospodársky rast.

Pohľad na agendu zasadnutí Európskej rady takisto ponúka jasnú predstavu o aktuálnych prioritách EÚ:

- podpora hospodárskeho rastu a zamestnanosti,
- upevňovanie Hospodárskej a menovej únie,
- energetika a klíma,
- jednotný digitálny trh,
- Ukrajina a Východné partnerstvo,
- migrácia,
- boj proti terorizmu a Spoločná bezpečnostná a obranná politika EÚ.

To sú témy, ktorými bude „žiť“ EÚ v najbližšom období. Témy, ktorým budeme musieť prirodzene venovať väčšiu pozornosť aj u nás doma.

Pretrvávajúcim problémom v EÚ je nízke tempo hospodárskeho rastu a vysoká nezamestnanosť, osobitne mladých ľudí. Principiálnou otázkou aktuálnych diskusií tak zostáva hľadanie optimálneho tempa fiškálnej konsolidácie. Cieľom je dosiahnuť rovnováhu medzi potrebou bojovať proti vysokej nezamestnanosti prostredníctvom investícií do oblastí podporujúcich rast a nutnosťou zabezpečiť udržateľnosť verejných financií. Aktuálne ukazovatele a prognózy ekonomického rastu v EÚ, osobitne vo vzťahu k Slovensku, sú pozitívne, a pozitívne boli zhodnotené aj opatrenia vlády SR v ekonomickej oblasti v správe OECD v novembri 2014.

Ambíciou Komisie je zdefinovať nové praktické nástroje a opatrenia na podporu riešenia nezamestnanosti mladých a dlhodobo nezamestnaných v členských štátoch EÚ. Konkrétne pôjde o doplnenie a modernizáciu uplatňovania existujúcej Iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých a návrh nového Odporúčania Rady na integráciu dlhodobo nezamestnaných a opatrenia na podporu rozvoja pracovných zručností. Slovensko tento zámer Európskej komisie víta. Agendu riešenia nezamestnanosti mladých a dlhodobo nezamestnaných vnímame ako jednu z možných priorít nášho predsedníctva.

Už bolo spustené prvé opatrenie projektu „Záruka pre mladých“. Tzv. právo na prvé zamestnanie podporuje zamestnávanie mladých ľudí formou preplácania časti mzdových nákladov zamestnávateľovi, ktorý vytvorí takéto pracovné miesto, po dobu 6 mesiacov. Približne 13-tisíc pracovných miest bolo vytvorených cez projekty zamestnávania mladých ľudí, pričom projekt dosiahol približne 80%-nú udržateľnosť pracovných miest. Presadili sme možnosť presunúť nevyčerpaných zdrojov z iných operačných programov fondov EÚ vo výške 225 mil. € na podporu zamestnanosti a hospodárskeho rastu.

Nosný pilier tzv. Junckerovho balíka – Európsky fond pre strategické investície (EFSI) – ktorý je súčasťou Investičného plánu Európskej komisie, by mal taktiež prispieť k naštartovaniu investícií za účelom podpory rastu a zamestnanosti. Základným cieľom je mobilizovať 315 mld. € na financovanie strategických projektov v oblastiach ako doprava, energetika a telekomunikácie. Naším cieľom je tento plán maximálne využiť spolu s existujúcimi nástrojmi politiky súdržnosti, ktorá tvorí tretinu rozpočtu EÚ.

Energetická bezpečnosť, diverzifikácia vonkajších zdrojov a trás, ako aj vybudovanie energetickej infraštruktúry a vnútorného trhu s energiami znamenajú jedny z najväčších výziev súčasnosti a vyžadujú si jednotný prístup celej EÚ. Slovensko víta dôraz na tieto aspekty v rámci konceptu Energetickej únie. V tomto kontexte oceňujeme úspešné budovanie energetickej infraštruktúry v regióne Baltického mora a Pyrenejského polostrova (LNG-terminály, prepojenia elektrizačných sústav). Slovensko postupuje rovnako a momentálne realizuje elektrizačné prepojenia s Maďarskom financované prostredníctvom mechanizmov EÚ (Connecting Europe Facility), ako aj prípravu plynového interkonektora s Poľskom. Už hotová plynová spojka s Maďarskom sa má do komerčnej prevádzky uviesť v júli tohto roku.

Slovensko sa zapája aj do aktivít tzv. skupiny CESEC (Central East South Europe Gas Connectivity High Level Group), ktorá za asistencie Európskej komisie pripravuje projekty zabezpečenia diverzifikácie dodávok v rámci regiónu juhovýchodnej Európy. Hlavnými princípmi Energetickej únie by mali byť: (1) solidarita, (2) individuálna zodpovednosť členských štátov a (3) technologická neutralita. Dôležitý je rovnovážny prístup k cieľom energetickej bezpečnosti, konkurencieschopnosti a udržateľnosti. Pre Slovensko je už tradične dôležité, aby členské štáty EÚ mali právo na voľbu energetického mixu (vrátane jadrovej energie) podľa národných potrieb. Slovensko, spoločne s podporou krajín V4, do konceptu Energetickej únie presadilo dôraz na dôležitosť dostupných cien pre domácnosti a priemysel.

Digitálna agenda má potenciál stať sa silnou prorastovou a inovatívnou politikou, ktorá generuje nové pracovné miesta a tiež značne posilňuje európsku konkurencieschopnosť. V rámci budovania jednotného trhu s predpokladaným ročným rastom 12 % sa odhaduje prínos pre HDP EÚ na úrovni

520 mld. €. Pre Slovensko, ako malú otvorenú ekonomiku, má dobudovanie jednotného trhu, vrátane trhu služieb a digitálnych produktov, jednoznačnú pridanú hodnotu.

V prvých rokoch je možné očakávať najmä tlak na uľahčovanie cezhraničného elektronického obchodu, odbúravanie prekážok pre malé a stredné podniky. Jedným z prvých príkladov je tzv. VAT Mini One-Stop-Shop = DPH registrácia len v jednom členskom štáte pre predaj digitálneho obsahu do celej EÚ (od 1. 1. 2015), ale aj prijatie pravidiel ochrany osobných údajov vrátane autorských práv na celoeurópskej úrovni. Je potrebné celkovo rozvíjať digitálnu ekonomiku založenú na prístupnosti dát (a to slúžia programy ako Big Data, Open Government), ale aj tzv. Priemysel 4.0. Ide o prepojenie priemyslu s digitálnym svetom (tzv. internet vecí). Zároveň je potrebné rozvíjať digitálne zručnosti spolu s podnikateľskými už od skorého školského veku.

Komisia predstavila 13. mája svoje návrhy k migrácii, kde komplexne a strategicky definuje prístup EÚ k migrácii, ako jednej z prioritných politík Junckerovej Komisie na obdobie 2015-2020. Návrh, okrem iného, stanovuje kvóty pre premiestnenia utečencov v rámci EÚ a presídlenia 20-tisíc ďalších migrantov z tretích krajín do EÚ. Otázka kvót je politicky mimoriadne citlivá, a to nielen u nás. Slovensko podporuje presídľovanie alebo premiestňovanie (relokácie) na dobrovoľnej báze v rámci schopností, kapacít a možností jednotlivých členských krajín EÚ. Aj v súčasnosti utečenci po ich prijatí na našom území nemajú záujem tu zotrvať a smerujú do ekonomicky silnejších krajín, resp. krajín s diasporami. Nie je totiž možné zabrániť sekundárnemu pohybu utečencov v rámci EÚ. Je preto otázna efektivita záväzku pre utečencov zotrvať v prijímajúcej krajine min. 5 rokov, tak ako to navrhuje Komisia.

Hoci Slovensko nie je aktuálne vystavené zvýšeným migračným tlakom, v rámci solidarity poskytuje ochranu utečencov formou humanitárneho transferu, a to v nadväznosti na Dohodu medzi vládou SR a Úradom OSN pre utečencov (UNHCR). (V súčasnosti sa jedná o 138 osôb.) Slovensko sa tiež podieľa na expertnej pomoci najviac postihnutým krajinám pri zvládaní migračných tokov, a to prostredníctvom Európskej agentúry pre vonkajšie hranice (FRONTEX) a Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO).

Pri väčšine nových iniciatív Európskej komisie možno očakávať určitý presah na slovenské predsedníctvo v Rade EÚ v druhej polovici roku 2016. Udeje sa tak buď v podobe rokovaní na pôde Rady alebo vo fáze tzv. trialógov s Európskym parlamentom.

Naštartovali sme spoluprácu s Holandskom a Maltou ako s našimi partnermi v rámci predsedníckeho Tria, ktoré sa ujme svojich úloh 1. januára 2016. Témou stretnutí je najmä príprava 18-mesačného programu Rady a konkrétna agenda našich troch predsedníctiev. Diskusia o prioritách slovenského predsedníctva prebieha aj vo forme tematických workshopov v rámci Národného konventu o EÚ za účasti zástupcov inštitúcií EÚ, predstaviteľov neštátneho sektora ako aj zodpovedných ministerstiev (energetika, kohézia, sociálna politika, digitálna agenda, vzdelávanie a pod.).

Na záver by som vám všetkým chcel poďakovať za účasť na tomto podujatí a zaželať konštruktívnu diskusiu o strategických prioritách Európskej komisie a to najmä v kontexte budúcoročného slovenského predsedníctva v EÚ. Slovenské predsedníctvo v roku 2016 bude určitou „maturitou“ slovenskej politiky, kým pre našich občanov a celú spoločnosť bude najmä rokom Európskej únie. Som pevne presvedčený, že aj relatívne malá krajina, akou je Slovensko má, ako súčasť najviac integrovaného „jadra“ Európskej únie, čím prispieť do spoločného úsilia európskych štátov.

Tematicky aj iniciatívne .Dnešnú konferenciu vnímam ako ďalší príspevok do tohto procesu. Ďakujem za pozornosť.